

برنامۀ کنگه فرصت دارو مارا

برنامۀ ریزی درسی (۱)

آموزش و پرورش (۱)

تاریخ ایران (۱)

۱۳۸۸

۱۳۸۸

تاریخ برنامۀ ریزی درسی در ایران

نعمت الله موسی پور

استاد دانشگاه هرمزگان

www.ketab.ir

۱۳۸۸

سرشناسه: موسی‌پور، نعمت‌الله، ۱۳۴۳ -
عنوان و نام پدیدآور: تاریخ برنامه‌ریزی درسی در ایران/ نعمت‌الله موسی‌پور؛ ویراستار امین عوضپور.
مشخصات نشر: تهران: هم‌رخ نگاشت، ۱۴۰۲.
مشخصات ظاهری: ۳۹۲ ص.: جدول.
شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۹۳۷۷۲-۳-۹
وضعیت فهرست نویسی: فنیبا
یادداشت: کتابنامه: ص. [۳۸۳]-۳۹۲.
موضوع: برنامه‌ریزی درسی -- ایران -- تاریخ -- Curriculum planning -- Iran -- History
رده‌بندی کنگره: LB۷۸۰۶/۱۵
رده‌بندی دیویی: ۳۷۵/۰۰۱۰۹۵۵
شماره کتابشناسی: مل: ۹۳۱۲۵۹

عنوان کتاب:	تاریخ برنامه ریزی درسی در ایران؛
نویسنده:	نعمت الله موسی پور؛
ویراستار:	امین عوضپور؛
طراحی جلد و گرافیک:	چهار نقش؛
چاپ:	پر دیس دانش؛
نوبت چاپ:	دوم، پاییز ۱۴۰۳؛
شابک:	۹۷۸-۶۲۲-۹۳۷۷۲-۳-۹
شمارگان:	۵۰۰ نسخه؛
قیمت:	۳۸۰,۰۰۰ تومان؛

کلیه حقوق برای انتشارات هرمخ نگاشت و مؤلف محفوظ است. هر گونه باز نشر چاپی،
الکترونیکی یا صوتی منوط به اجازه کتبی ناشر است.

نشانی: تهران، خیابان انقلاب، خیابان فخر رازی، خیابان وحید نظری، پلاک ۸۲، واحد ۸
تلفن: ۰۲۱-۶۶۹۷۳۷۶۶
وبسایت: www.hamrokh.com

برای حفظ محیط زیست، کاغذ این کتاب
از منابع جنگلی مدیریت شده و تجدیدپذیر
تهیه شده است.

یادداشت ناشر

تاریخ را آینه‌ای از گذشته رو به آینده می‌دانند و شاید از این روست که مطالعه و مذاقه در آن همواره جذاب بوده است. انسان با نگرستن در آینه تاریخ، پرسش‌هایی را که از دیرباز ذهنش را به خود مشغول داشته بود، واری و واکاوی می‌کند؛ به این امید که از پس آنچه گذشتگان اندیشیده‌اند، دریچه‌ای به سوی امروز و فردا بگشاید.

تعلیم و تربیت یکی از همین پرسش‌ها و دغدغه‌هایی است که گرچه سرآغازش به پیدایش نخستین جوامع انسانی می‌رسد اما در دوره‌های مختلف حیات بشر، به فراخور زمان و مکان، رنگ و بویی متفاوت به خود دیده است. شاید آنچه امروز بیش از همه ما را به کار آید، نگرستن به آموزش ایرانیان در بستر تاریخ و البته با نیم‌نگاهی به خط سیر آموزش در جهان است.

کتاب «تاریخ برنامه‌ریزی درسی در ایران» نیز اگرچه آموزش در گذشته‌های دور را نیز در نظر داشته اما تمرکزش را بر ظهور مدرسه جدید و آموزش همگانی از دوره قاجار تا کنون گذاشته است. یعنی دورانی که بسیاری آن را آغاز و یا دست‌کم شتاب‌دهنده فرایند تجدد و ظهور تخیل عصر مدرن در حیات جمعی ایرانیان می‌دانند.

دکتر نعمت‌الله موسی‌پور، نویسنده این کتاب، پژوهشگر نام‌آشنایی است که سی سال از عمر حرفه‌ای خود را در سطوح و مسئولیت‌های مختلف در حوزه آموزش و برنامه‌ریزی درسی سپری کرده است و از نزدیک شاهد تحولات این رشته و تأثیر آن بر نظام مدرسه‌ای ایران بوده است.

انتشارات هرمخ مفتخر است که این کتاب را همچون سندی از تاریخ تحولات نظام آموزشی با تمرکز بر برنامه‌ریزی درسی منتشر نماید. کتابی که صرفاً روایتی تاریخی از جریانات و چهره‌های فعال این حوزه نیست بلکه فواتر از آن، نگاهی انتقادی و پرسشگرانه به خط سیر این تحول و مسیر پیش روی حال و آینده برنامه درسی در ایران است.

این کتاب را به پژوهشگران، مدرسان، دانشجویان و علاقه‌مندان حوزه مطالعات آموزش و برنامه‌درسی و سایر رشته‌های مرتبط پیشکش می‌کنیم.

انتشارات هرمخ

فهرست

۹	پیشگفتار و قدردانی
۱۵	فصل نخست: ینش بنیادین و بر ساخت مسئله
۱۵	مقدمه
۱۷	۱-۱. مسئله و اهمیت فهم تاریخی آموزش و برنامه درسی
۲۲	۲-۱. چارچوب نظری مباحث
۲۷	۳-۱. تشریح مقدماتی سطوح برنامه ریزی درسی
۳۳	۴-۱. معانی مفاهیم
۳۷	فصل دوم: بسترهای برنامه ریزی درسی در ایران
۳۷	مقدمه
۳۸	۱-۲. تربیت و برنامه درسی در دوران تمدن های باستانی
۴۵	۲-۲. تربیت و برنامه درسی در قرون میانه
۷۲	۳-۲. تربیت و برنامه درسی در دوران نوزایی
۷۹	۴-۲. تربیت و برنامه درسی از دوران نوزایی تا قرن بیستم
۹۲	۵-۲. تربیت و برنامه درسی در قرن بیستم
۱۰۷	فصل سوم: برخورداری های تربیت و برنامه درسی در ایران
۱۰۷	مقدمه
۱۰۹	۱-۳. ویژگی های اساسی تربیت و برنامه درسی قدیم ایران
۱۱۳	۲-۳. ویژگی های اساسی تربیت و برنامه درسی نوین ایران
۱۱۶	۳-۳. طبقه بندی دوره های تحول تربیت و برنامه درسی در ایران
۱۲۵	فصل چهارم: بنیان گذاری برنامه ریزی درسی در ایران
۱۲۵	مقدمه
۱۲۶	۱-۴. گروه اول: مؤسسان برنامه ریزی درسی در ایران
۱۴۷	۲-۴. گروه دوم: معلمان برنامه ریزی درسی در ایران
۱۵۰	۳-۴. گروه سوم: متخصصان (اقدام کنندگان - استحکام بخشان) برنامه ریزی درسی
۱۵۹	فصل پنجم: بازیگری (نقش) برنامه ریزی درسی در ایران
۱۵۹	مقدمه
۱۶۱	۱-۵. اول. دوره آشنایی:
۱۶۶	۲-۵. دوم. دوره عملگرایی:
۱۷۴	۳-۵. سوم. دوره تکوین هویت علمی:
۱۸۰	۴-۵. چهارم. دوره تحکیم پایه های هویتی:
۱۸۳	۵-۵. پنجم. دوره ناامیدی از نقش آفرینی تخصصی برنامه ریزی درسی:

فصل ششم: سیاست‌گذاری برنامه درسی در ایران	۱۹۱
مقدمه	۱۹۱
۱-۶. موضوعات سیاست‌گذاری آموزش و برنامه درسی	۱۹۲
۲-۶. مسئولیت آموزش	۱۹۷
۳-۶. اختیارات و ساختار تصمیم‌گیری‌ها	۱۹۸
۴-۶. رویکردها، مبانی و منابع برنامه درسی	۲۱۵
۵-۶. آرمان‌ها و مقاصد نظام و دوره‌های تحصیلی	۲۲۳
۶-۶. تحول هدف‌ها در آموزش ابتدایی ایران	۲۳۵
۷-۶. تحول هدف‌های آموزش متوسطه در ایران	۲۴۱
فصل هفتم: زمان و ساختار آموزش و برنامه درسی در ایران	۲۶۳
مقدمه	۲۶۳
۱-۷. زمان آموزش	۲۶۳
۲-۷. ساختار (سازمان) تحصیلات	۲۸۰
۳-۷. تقسیمات دوره‌های تحصیلی و نوع رشته‌ها	۲۸۲
فصل هشتم: امتحان، اعتبارسنجی و ارزشیابی برنامه درسی در ایران	۲۸۵
مقدمه	۲۸۵
۱-۸. ارزشیابی یادگیری شاگردان (امتحانات)	۲۸۸
۲-۸. ارزشیابی برنامه درسی	۳۰۳
۳-۸. ارزشیابی نظام برنامه درسی (برنامه‌ریزی درسی)	۳۱۷
فصل نهم: تولید و اجرای برنامه درسی در ایران	۳۲۵
مقدمه	۳۲۵
۱-۹. سابقه تولید برنامه درسی در ایران	۳۲۶
۲-۹. تحولات عناصر برنامه درسی در ایران	۳۳۷
۳-۹. تحولات اجرا و تغییر و تعالی برنامه درسی	۳۵۵
فصل دهم: برنامه‌ریزی درسی ایران به کجا رهسپارست؟	۳۶۳
مقدمه	۳۶۳
۱-۱۰. نظام برنامه‌ریزی درسی ایران با کدام رویکرد، ادامه حیات خواهد داد؟	۳۶۴
۲-۱۰. آموزش و برنامه درسی ایران بر کدام مبانی عمل خود را استوار می‌کند؟	۳۶۶
۳-۱۰. تصمیم‌سازی و تصمیم‌گیری در نظام برنامه‌ریزی درسی ایران به کجا می‌انجامد؟	۳۶۸
۴-۱۰. کدام عناصر در نظام برنامه‌ریزی درسی ایران نقش خواهند داشت؟	۳۷۱
۵-۱۰. تدوین برنامه درسی در نظام برنامه‌ریزی درسی ایران چه سرنوشتی خواهد داشت؟	۳۷۵
۶-۱۰. اجرای برنامه‌های درسی در نظام برنامه‌ریزی درسی ایران چگونه خواهد بود؟	۳۷۷
۷-۱۰. آینده ارزشیابی برنامه درسی در نظام برنامه‌ریزی درسی ایران چیست؟	۳۸۰
فهرست منابع	۳۸۳